

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM PAPERS

SA EXAM PAPERS
Proudly South African

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BORARO (P3)

MOTSHEANONG/PHUPJANE 2025

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 100

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 16.

SA EXAM PAPERS

KAROLO YA A

DITAELO HO BATSHWAYI

TATAISO YA HO TSHWAYA DITEMA TSA BOIQAPELO

Moqoqo kapa ditema tsa kgokahano di ke ke tsa hloka sesupo leha e le sefe sa hore di badiilwe tsa ba tsa abelwa matshwao ka tshwanelo. Sephetho sa matshwao a abetsweng ditema tsa boiqapelo e be se loketseng.

Ho se tshwane le kgutsufatsong moo ho nang le pehelo ya moedi o tlamang wa palo ya mantswe, Moqoqo kapa tema ya kgokahano ha e phalla ho ya ka boiqapelo mme e hohela mmadi, e tla be e le leeme ha ho tsepamiswa maikutlo hodima bolelele feela ho na le hore ho shejwe dikahare.

Molao ke hore:

- Ho se eketswe dikotlo kaha ruburiki ka boyona e na le dikotlo.

Sesotho Puo ya Tlatsetso ya Pele (FAL)/P3

SC/NSC – Tataiso ya ho tshwaya

DBE/Motsheanong/Phupjane 2025

KAROLO YA A: MOQOQO

TATAISO YA SEBOPEHO SA DITEMA TSA MOQOQO

Mefuta ya Ditema	Mogogo wa Phetelo/o hialosang	Mogogo wa Boimamelo/ditema tsa Dinnete	Ditema tsa Kgohelo/ngangisano/ o sa nkeng lehlakore
Sebopeho sa ka ntle	• Sehlooho • Selelekela • Mmele • Phethelo	• Sehlooho • Dihloohwana • Selelekela • Mmele • Phethelo	• Sehlooho • Selelekela • Mmele • Phethelo
Sebopeho sa seratswana	Mohato/ Setepe Moralo wa mantlha o hatellang hodima ditsela tse itseng tsa ho etsa dintho le tsa phetelo tse ishetlehileng hodima tlhahlamano ya diketsahalo ho latela nako. • Polelo ya mohopolo wa sehlooho • Dipolelo tsa tlatsetso ho bontsha tlhahlamano ya diketsahalo.	Ketane Dipolelo tse hlakang di latelana di hokahantswe ke polelo e tiang pele. • Polelo ya mohopolo wa sehlooho • Dipolelo tsa tlatsetso	Mokolokotwane Mathathama a dingangisano/dinnete tse phaelletseng ho tshetsetsa ntlha e itseng. Botsiso Ho tshetsetsa mahlakore ka bobedi ka dingangisano tse leka-lekanang mabapi/kgahlanong le ntlha-kgolo, e le ho fana ka teka-tekano lehlakoreng ka leng. Ngandisano: Selelekela – nthakemo e hlake Mmele: • Polelo ya mohopolo wa sehlooho • Dingangisano tse latelwang ke ditlhaloso
			Phethelo: • Dikgothaleiso • Kgutsufatso/phethelo • Nthakemo e hliahelle O sa nkeng lehlakore: Selelekela – nthakemo e hlake Mmele: • Polelo ya mohopolo wa sehlooho • Dipolelo tse tshetsetsang • Dintho tse kgahlanong le sehlooho & mabaka. Phethelo: • Dikgothaleiso • Kgutsufatso/phethelo • Nthakemo e hliahelle
Makgetha	• Di re qoqela ka pale e mabapi le motho/batho, sebaka le nako ya diketsahalo. • Di na le mopheti kapa mongodi wa pale.	• Fana ka tsebo kapa tlhahisoleseding ya nnete.	• Di ikemiseditse ho hohela/ho okaoketsa maikutlo kapa diketso tsa mmadi.
Makgetha a puo	• Puo ya semmuso kapa eo e seng ya semmuso • Lekgathe lefetile le sebediswa haholo. • Mahokedi a kang kamora, yaba, pele ho moo, pele, kahoo, ji.	• Puo ya semmuso • Lekgathe lejwale le a sebediswa. • Puo e sa bontsheng maikutlo a mongodi (Jakone) puo e sebediswang lekaleng le ikgethileng la tsa mosebetsi. • Sehlo sa semmuso	• Puo e tobang taba e a sebediswa. • Puo ya bonono, e kang ya mekgabisopuo. • E hlaha eka e tseba matswalo le ditabatabelo tsa rona kahoo di sebedisa monyetla oo ho okaoketsa maikutlo a babadi. • E hlaha dikgopolo-taba eka ke taba. • Ditswantsho & tshbediso ya mmala. • Dingangisano tse sekametseng lehlakoreng le le leng.

Dituperweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

KAROLO YA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – (MATSHWAO A 50)**SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL) – SLKT****ELA TLHOKO:**

- Sebedisa ruburiki ena ka nako tsohle ha o lekanyetsa meqoko (Pampiri ya 3, Karolo ya A).
- Matshwao a 0-50 a arotswa ho ya ka dikgato tse 5 tsa dithaloso.
- Lekgetheng la Dikahare, Puo le Setaele, thaloso e nngwe le e nngwe ya bokgoni e arotswa habedi ho hlahisa boemo bo hodimo le boemo bo tlase; boemo bo bong le bo bong bo na le thaloso ya bona.
- Lekgetha la sebopeho lona ha le a arolwa ka bokgoni bo nang le boemo bo hodimo le bo tlase.

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 50]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehlang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE LE MORALO (Nehelano ya sehlooho) tlhophiso ya mehopolole le ditlha, kelohloko ya baamohedi ba ditaba, matlameisetso le meemo	28-30 -Nehelano e babatsehlang ho feta tebello e tiwaelehleng -Mehopolo e bontshang bohale, e phephetsang monahano, ebile e sutsitse -O hlophisitswe le ho hokelwa ka boqhetseke, ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	22-24 -Nehelano e ntle haholo -Mehopolo ke e loketseng ebile e kgahlisa ka bottalo le bopaki ba nehelano e butswitseng -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle haholo ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	16-18 -Nehelano e kgotsofatsang -Mehopolo e momahane le ho kgodisa ka tsela e amohelehlang -O hlophisitswe le ho momahana ka tsela e amohelehlang ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo.	10-12 -Nehelano e momahane mona le mane -Mehopolo ke e sa hlakang ebile e se ya boiqapelo -Ho na le bopaki bo fokolang ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi	4-6 -Nehelano e tswile lekoteng hohang -Mehopolo ke e sa tsepamang, e dubakaneng -Ha e utwahale mme mehopolole e a phetakakwa -Ha e a hlophiswa le hona ho hokeleha.
MATSHWAO A 30	25-27 -Nehelano e tswileng matsoho leha e haelwa ke matshwao a boqhetseke ba moqoko o babatsehlang -Mehopolo e sutsitse ebile e bontsha boiphilelo bo hodimo -O hlophisitswe le ho hokelwa ka bonono ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	19-21 -Nehelano e radiilwe hantle -Mehopolo ke e loketseng, mme e thahasellisang -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	13-15 -Nehelano e a kgotsofatsa leha e sa hlaka mona le mane -Mehopolo e momahane le ho kgodisa ka tsela e mahareng -Karolo ya mosebetsi e itseng e hlophisitswe; -Ho na le boiteko bo itseng ba tlhophiso le momahano ho kenyeditswe selelekela, mmele le qetelo	7-9 -Nehelano boholo e tswile lekoteng -Mehopolo e na le ho hloka kgokelo mme e dubakane -Bopaki ba tlhophiso le momahano bo a thekesela	0-3 -Ha ho boiteko bo entsweng ba ho arabela sehlooho -Mehopolo e tswile lekoteng ka hohle-hohle, ha e a nepahala -Mosebetsi ha o a tsepama sehloohong mme o dubakane

Difuperweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

Sesotho Puo ya Tlatsetso ya Pele (FAL)/P3

SC/NSC – Tataiso ya ho tshwaya

5

DBE/Motsheanong/Phupjane 2025

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlelo e babatsehlang	Phihlelo e supang bokgoni	Phihlelo e mahareng	Phihlelo ya motheo feela	Phihlelo e haelang
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO Sehalo, reijisetara, setaele, tlotlontswa ke tse lokelang sepheo/tshusumetso le maemo Kgetho ya mantswa Tshabediso ya puo le utlwisa Tshabediso a ho baala le mopeleto MATSHWAO A 15	14–15 -Sehala, reijisetara, setaele le tlotlontswa di loketse sepheo, baamohedi ba maemo ka tsela e babatsehlang -Tshabediso ya puo e bontsha boitshupo mme e tswile matsoho -Sehala se kgahlang ebile se le matla -O batla o hloka diphoso tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radiwe ka boqhetseke bo hlolang	11–12 -Sehala, reijisetara, setaele le tlotlontswa di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo ka botlalo -Tshabediso ya puo e matla mme ho sebedisitse sehala se loketseng bohola ba nako -Bohola ba mosebetsi ha o na diphoso tsa melao ya puo le mopeleto -O radiwe hantle haholo	8–9 -Sehala, reijisetara, setaele le tlotlontswa di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo -Tshabediso ya puo ke e lokileng bakeng sa ho felisa moelelo -Puo ya bonono e sebedisitse ho matlafatsa dikahare	5–6 -Sehala, reijisetara, setaele le tlotlontswa ha di a lokela baamohedi ba ditaba hammoho le maemo -Tshabediso ya puo ke ya motheo feela -Sehala le kgetho ya mantswa ke tse sa lokelang -Tlotlontswa e haelang haholo	0–3 -Tshabediso ya puo ha e utlwisa -Sehala, reijisetara, setaele le tlotlontswa ha di a lokela baamohedi ba ditaba, sepheo le maemo -Tlotlontswa e haelang ho feta tekanyo hoo nehelano e sa utlwisa
SEBOPEHO Makgetha a tema: Puo ya dipolelo le kgodiso ya diratswana le dipolelo bo hlokehang	13 -Tshabediso ya puo ke e tswileng matsoho, e susumetsang sehala se nepahetseng -O batla o hloka diphoso tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radiwe ka bokgoni bo babatsehlang	10 -Tshabediso ya puo ke e utlwahalang, mme e loketseng ka kakaretso -Sehala ke se matla, mme se loketseng -Ho na le diphoso tse mmalwa tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radiwe hantle	7 -Tshabediso ya puo e lekane leha ho na le ho se tsepame mona le mane -Ka kakaretso sehala ke se loketseng leha puo ya bonono e haella	4 -Tshabediso ya puo ke e hlotsang -Ha ho phapano kapa ke e fokolang motswakong wa dipolelo -Tlotlontswa e haella ka tsela e ikgethang	
MATSHWAO A 5 MATSHWAO	43–50 -Kgodiso ya sehlooho ke e babatsehlang -Dintlha tse phethahetseng ka botlalo -Dipolelo le diratswana di bopile ka tsela e babatsehlang	4 -Kgodiso ya dintlha ke e utlwisa, mme e hodisang sehlooho -O momahane -Dipolelo le diratswana di a utlwisa ebile di tswakiwe	3 -Dintlha tse loketseng di a hodiswa -Dipolelo le diratswana di bopile hantle -Moqoko o na le moelelo	2 -Dintlha tse itseng di a utlwahala -Dipolelo le diratswana di na le diphoso -Moqoko o nse o na le moelelo o itseng	0–1 -Dintlha tse hlokehang di a haella -Dipolelo le diratswana di fosahetse -Moqoko ha o na moelelo
	43–50	33–40	23–30	13–20	0–10

Dituperweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

Sesotho Puo ya Tlatsetso ya Pele (FAL)/P3

SC/NSC – Tataiso ya ho tshwaya
6

DBE/Motsheanong/Phupjane 2025

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo (60%)	30	DM =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (30%)	15	PST =
Sebopeho (10%)	05	Seb =
Matshwao ohle	50	

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

Dituperweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1**

- 1.1 Le kajeno ke sa ipotsa hore ke fetile jwang bothateng boo!
- Dikahare: Di hlakise ketsahalo kapa diketsahalo tsa mohlang oo, tse neng di le boima tse etsang hore mongodi a nne a ipotse hore o ne a fete jwang bothateng boo. [50]
- 1.2 Ruri mehla e fetohile!
- Dikahare: Di hlakise kamoo mehla e seng e fetohile kateng. [50]
- 1.3 Eo thuto e tla dula pelong ya ka ho ya ho ile.
- Dikahare: Di hlakise thuto eo mongodi a buang ka yona le kamoo a tla dula a e hopola kateng. [50]
- 1.4 Thekenoloji ya Phetoho ya Bone ya Diindasteri (4th Industrial Revolution) e nketse batho mesebetsi. Na o a dumela?
- Dikahare: Di totobatse kamoo Thekenoloji ya Phetoho ya Bone ya Diindasteri e nketseng batho mesebetsi kateng.
- KAPA**
- Di totobatse kamoo Thekenoloji ya Phetoho ya Bone ya Diindasteri e sa nkelang batho mesebetsi kateng. [50]
- 1.5 Botle le bobbe ba dithuto tsa tlatsetso tsa mafelo a beke baithuti ba Kereiti ya 12.
- Dikahare: Dikahare tsa moqoqo di tshehetse mahlakore a mabedi, lehlakore la botle le la bobbe ba dithuto tsa tlatsetso ho baithuti nakong ya mafelo a beke. [50]
- 6–8 Ditshwantsho
- Dikahare tse lebelletsweng:
- Moqoqong ona mohlalobuwa o sheba setshwantsho mme a qoqe ka seo se se qholotsang maikutlong a hae.
 - Moqoqo wa hae o tshwanetse ho dumella mmadi ho itemohela sehlooho seo ho qoqwang ka sona ka tsela e hlakileng.
 - Moqoqo o ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe. [50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 50

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E TELELE – SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 30]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehlang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haeilang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO	15–18	11–14	8–10	5–7	0–4
	--Nehelano e babatsehlang haholo ho feta ditebello tse tiwaelehleng -Mehopolo e matla, e butswitseng -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o tsepame -Mehopolo le dikahare di momahane -Nehelano e manollotswe ka boqhetseke mme dinthla tsohle di tshhehetsa sehlooho -Sebopeho ke se nepahetseng ka bottalo	-Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano e tsepame - ha e kgere -Mehopolo le dikahare di momahane, mme di manollotswe hantle haholo ka dinthla tse tshhehetsang sehlooho -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphošo tse mmalwa haholo	-Nehelano e lekaneng, e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano ha e a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgere ho itseng -Mehopolo le dikahare di na le momahano e lekaneng feela -Ke dinthla tse itseng feela tse tshhehetsang sehlooho -Ka kakaretso, sebopeho se nepahetse leha se na le diphošo tse itseng	-Nehelano ya motheo e bontshang tsebo e itseng ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgere -Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng -Sehlooho se tshhehetswa ke dinthla tse mmalwa -Mela ya sebopeho e sebedisitswe ka bohloka bo bohlo -Kgaelo e itseng ya tsa bohlokwa	-Nehelano e totobatsa kgaelo ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema -Moelelo o nyotobetse ke ho kgere ho hoholo -Mehopolo le dikahare ha di na momahano -Ke dinthla tse mmalwa haholo tse tshhehetsang sehlooho -Ha ho boitekoe ba ho sebedisa melao ya sebopeho
PUO, SETAELE KE HO HLAOLA DIPHOŠO	10–12	8–9	6–7	4–5	0–3
	-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka ho fetisisa -Mela ya puo e nepahetse ka bottalo ebile nehelano e bopehile hantle -E batla e se na diphošo	-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka bottalo -Ka kakaretso, melao ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle -Tlotlontswa e ntle haholo -Mosebetsi boholo ha o na diphošo.	-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o na le diphošo tse itseng tsa melao ya puo; -Tlotlontswa e lekaneng -Diphošo ha di nyotobetse moelelo.	-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa ha di a lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka bottalo -Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphošo tse ngata -Tlotlontswa e haeilang -Moelelo o nyotobetse	-Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o tletse diphošo mme o dubakane -Tlotlontswa ha e a lokela sepheo -Moelelo o nyotobetse haholo
MATSHWAO A: 12	25–30	19–23	14–17	9–12	0–7
MATSHWAO					

Dituperweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

DBE/Motsheanong/Phupjane 2025

9
SC/NSC – Tataiso ya ho tshwaya

Sesotho Puo ya Tlatsetso ya Pele (FAL)/P3

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo/Sebopeho (60%)	18	DMS =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (40%)	12	PST =
Matshwao ohle	30	

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

Ditupeweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE

POTSO YA 2

2.1 LENGOLO LA SEMMUSO

Sebopeho:

- Diaterese di pedi. *Aterese ya mongodi* wa lengolo o e ngola ho tloha bohareng ba leqephe ho leba ka letsohong le letona, e nto latelwa ke *letsatsi, kgwedi le selemo*, feela jwalo ka lengolong la setlwaedi.
- Kamora aterese o tlola mola o ngole mohla.
- *Aterese ya ya ngollwang* (moamohedi) o e ngola ka letsohong le letshehadi.
- Aterese ya moamohedi o e qala ka maemo a tshebetso ya hae, ebe o latela ka aterese ya hae ka botlalo.
- Tlasa aterese o ngola *tumediso* (monghadi, mofumahadi kapa mofumahatsana/mohlomphehi).
- Tlasa tumedisso o tlola *mola, ebe o ngola mola wa sehlooho, e leng o akaretsang dikahare tsa lengolo, o sehele mola ebang o o ngotse ka ditlhaku tse nyenyane. Ha o ngotse sehlooho ka tlhaku tse kgolo, ha o sehele mola.*
- Kamora mola wa sehlooho ngola *seratswana sa selelekela* seo e leng ntshetsopele ya ditaba.
- Ho feta mona seratswana se seng le se seng ke se matlafatsang taba eo o buang ka yona. Tlola mola dipakeng tsa diratswana.
- Qetelo le yona ke ya puo ya semmuso, mme o ka e ngola e le '*Ka botshepehi*', '*Ka boikokobetso*', jj.
- O lokela ho *saena* o nto ngola mabitso ka botlalo. Lebitso le be ka hodimo ho tshaeno.

Dikahare:

- Mohlahlobuwa a hlakise sepheo sa lengolo sehloohong sa lona.
- Ho totobale hore ralebenkele o lebohela ho fana ka tshwaro e ntle ho bareki.
- A nehelane ka dintlha tse tla nnetefalletsa ralebenkele hore e feela sena e le ketso e ntle e lokeleng ho thoholetswa.
- Sehlo sa lengolo lena se bontshe tlhompho.

[30]

2.2 TEKOLOKAKARETSO

Sebopeho:

- E ngole ho hlaha ntlhakemong ya hao (molekodi/mongodi) ka ho sebedisa maemedi a motho wa pele kapa mmui (a kang 'ke le nna');
- Sebedisa dipolelo tse ho lekgethe lejwale, makgethi le mantswe a utullang puo ya maikutlo ka tshwanelo ka sepheo sa ho hlahisa mehopolo le maikutlo a hao jwalo ka molekodi (mongodi).
- Ya ngolang tema ena o lokela ho tshehetsa ntlhakemo ya hae a itshetlehile ka dintlha kapa mehlodi e itseng e tshepahalang;
- Ho ka nna ha hlahiswa maikutlo mabapi le dintlha tsa setekgeniki tse jwalo ka ho kganya ha mabone le modumo;
- Hangata ho sebediswa dipolelo tse ho lekgethe lejwale, makgethi le mantswe a utullang;
- Pheletsong ho hlahiswe maikutlo a ahlolang hodima seo ho ngolwang ka sona, mme le dikgothalletso (ditshitshinyo) di ka kenyelletswa.

Dikahare:

- Molekodi/mongodi a hlahise mahlakore ka bobedi, tse ntle le tse mpe tsa filimi eo a ngolang ka yona;
- A hlahise puo ya maikutlo ka tshwanelo le ka sepheo sa ho hlahisa mehopolo le maikutlo a ya ngolang;
- Sehlo e be sa ho beha leseding le ho thabisa baamohedi ba ditaba;
- Molekodi/mongodi o lokela ho tshehetsa ntlhakemo/maikutlo a hae a itshetlehile ka dintlha kapa mehlodi e itseng e tshepahalang;
- Ho ka nna ha hlahiswa maikutlo mabapi le ntlha tsa setekgeniki;
- Pheletsong a hlahise maikutlo a ahlolang hodima seo ho ngolwang ka sona le dikgothalletso di kenyelletswa.

[30]

2.3 RAPOROTO

Sebopeho:

- Motho kapa batho bao raporoto e lebisitsweng ho bona;
- Sehlooho sa raporoto;
- Ditaba kapa dintlha tseo ho tlalehwang mabapi le tsona (thomo);
- Mokgwa wa tshebetso;
- Diphumano;
- Diqeto;
- Ditlhahiso/Ditshisinyo;
- Mohla le sikenetjhara.

Dikahare:

- Sehlooho e be se matla se hohelang mmadi.
- Lebitso la sebaka seo ketsahalo e etsahalletseng ho sona le lokela ho hlalisoa.
- E ngolwa ka mora tse ileng tsa etsahala, tse bonweng ka mahlo.
- E lokela ho ba kgutshwane, mme e fupare dintlha kaofela.
- E hlalisoa dintlha tsa bohlokwa feela.
- Sehlooho e be se loketseng bongodi ba semmuso.

[30]

2.4 PUISANO

Sebopeho:

- Matshwao a *di-a-bulwa-di-a kwalwa* ('...') ha a sebediswe ntle feela ha o qotsa puo/mantswe a sebui;
- Lebitso la sebui le ngolwe ka letsohong le letshehadi la leqephe mme le latelwe ke letshwao la *kgutlopedi* (jk. *Moleboheng* :);
- Tlhaloso ya tlatsetso (jwalo ka ho terama), e kang ditaelo tsa hore ho itseng ho etswa jwang kapa ho buuwa jwang, e ngolwa ka masakaneng;
- A ka tlola mola dipakeng tsa sebui ka seng ho etsa hore mosebetsi o balehe habonolo esita le ho ba makgethe.
- Polelo e nngwe le e nngwe e be karabelo ya puo e sa tswa buuwa.
- Sehlooho le rejisetara di itshetlehe kamanong ya dibui tse buisanang mme di dumellane le maemo.

Dikahare:

- Puisano e be dipakeng tsa sebohodi sa radiyo le e mong wa baholo ba motse wa heno.
- Ka mehla e ngolwe e le ho puommui.

[30]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 30

SA EXAM PAPERS

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E KGUTSHWANE - SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 20]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehlang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haeilang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO	10–12 - Nehelano e babatsehlang e supang bokgoni bo ikgethang; - Mehopolo e matla, e butswitseng; - Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona wa tema; - Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; - Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng; - Dintha tsohle di tshhehetsa sehlooho mme di hlalositse ka tsela e babatsehlang; - Sebopeliso ke se nepahetseng.	8–9 - Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa tema; - Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; - Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlalositse ka tsela e supang bokgoni mme di tshhehetsa sehlooho; - Sebopeliso ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa.	6–7 - Nehelano e lekaneng e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; - Mosebetsi ha o a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgere ho itseng; - Mehopolo le dikahare di na le momahano e mahareng; - Ke dintha tse itseng feela tse tshhehetsang sehlooho; - Sebopeliso ke se loketseng ka kakaretso empa se nang le diphoso.	4–5 - Nehelano ya motheo e bontshang tsebo ya makgetha a itseng feela a mofuta ona wa tema; - Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgere; - Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng, sehlooho se tshhehetswa ke dintha tse mmalwa; - Sebopeliso se fofo feela, mme se na le bohlokoa bo bohloho; - Kgaelo e matla ya tse itseng tsa bohlokoa.	0–3 - Nehelano e totobatsa kgaelo ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; - Moelelo o nyotobetse ke ho kgere ho hoholo; - Mehopolo le dikahare ha di na momahano; - Ke dintha tse mmalwa haholo tse tshhehetsang sehlooho; - Ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya sebopeliso.
MATSHWAO A: 12	7–8 - Sehlo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka ho fetisisa ka tsela e babatsehlang; - Tshebediso ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle; - Mosebetsi ha o na diphoso.	5–6 - Sehlo, rejistara, setaele, le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela e bontshang bokgoni bo boholo; - Tshebediso ya puo e nepahetse ka kakaretso ebile e bopehile hantle; - Tshebediso ya tlotlontswa e ntle haholo; - Mosebetsi boholo ha o na diphoso.	4 - Sehlo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela e mahareng; - Mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa tshhebediso ya puo; - Tshhebediso ya tlotlontswa ke e lekaneng; - Diphoso ha se tse nyotobetse mmelelo.	3 - Sehlo, rejistara, setaele le tlotlontswa di lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hanyane; - Tshhebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata; - Tlotlontswa e haeilang; - Moelelo o nyotobetse.	0–2 - Sehlo, rejistara, setaele le tlotlontswa ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; - Mosebetsi o tletse diphoso mme o dubakane; - Tlotlontswa ha e dumellane le sepheo; - Moelelo o nyotobetse haholo.
MATSHWAO A: 8	17–20	13–15	10–11	7–8	0–5
MATSHWAO					

DBE/Motsheanong/Phupjane 2025

14
SC/NSC – Tataiso ya ho tshwaya

Sesotho Puo ya Tlatsetso ya Pele (FAL)/P3

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo/Sebopeho (60%) Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (40%)	12 8	DMS = PST =
Matshwao ohle	20	

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

Dituperweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE

POTSO YA 3

3.1 KARETE YA MEMO

Sebopeho:

- Karete ha e na sebaka se sekaalo sa ho ngolla;
- Letsatsi, nako le sebaka di lokela ho totobatswa;
- Mongolo o sebediswe ka tsela e kgabisang karete; jwalo ka ho sebedisa mongolo o tshekaletseng; dipolelo tse kgutshwanyane le tse telele; motswako wa mongolo o moholo le o monyenyanane; jj;
- Jwalo ka ditemeng tse ding tse kgabiswang, le karete ya memo ho sebediswa mekgabo ya botaki le bonono.

Dikahare:

- Ho hlaliswe ditaba tse loketseng ka bokgutshwane;
- Dikahare di hlakise sepheo sa memo, e leng ho memela motswalle wa hae moketeng.
- Ya ngolang a ka sebedisa puo e batlang e arohile dikoto; dipolelwana le dipolelo tse sa fellang hantle empa molaetsa o utlwahala;
- Sehlo se laolwa ke mofuta wa karete ya memo.

[20]

3.2 MOLAETSA WA WHATSAPP

Sebopeho:

- Lebitso kapa nomoro ya moamohedi wa molaetsa, e hlaha hodimodimo molaetseng oo.
- Letsatsi leo molaetsa o romelwang ka lona le totobale.
- Sebaka sa ho ngola molaetsa se totobale le sona.
- Letshwao la ho hokela setshwantsho/senepe/tokomane eo o e romellang le molaetsa oo le bonahale.
- Letshwao le tobetswang ha ho romelwa molaetsa le lona le hlake.

Dikahare:

- Sepheo sa molaetsa se hlake.
- Ho be le selelekela sa tumedisano e kgutshwanyane.
- Puo e ka ba ya semmuso kapa eo e seng ya semmuso ho ya dikamano tsa mongodi le moamohedi.
- Lekgathe le laolwa ke maemo a ditaba.
- Molaetsa o hlake, o tobe kamoo mosebetsi wa hae o lokelang ho etswa kateng.
- Ditlhaku, dinomoro, dikgutsufatso tsa mantswe di sebediswe feela ha molaetsa e se wa semmuso.
- Phethelo e hlake.

[20]

SA EXAM PAPERS

3.3 DITSHUPISO

Dikahare le sebopeho:

- Ditshupiso di lokela ho ngolwa di le ho sekaotaelo temekisong ya tumelo.
- Tatellano e nepahetseng ke ya bohlokwa.
- A bue ka mabitso a dibaka tsohle tse tla fetwa.
- Moo a tla thinya, a hlalose hore a thinyetse ka letsohong lefe.
- Moo a tla palama se itseng kapa a kenang ka hara sona, a se bolele.
- A lekanye bolelele ba tsela (ka mora dimitara tse ... kapa kilometara e le nngwe, o tla bona ...), jj.
- Puo e hlakileng e bile e otlolohile le sehlo se tsamaellanang le mofuta ona wa tema di lokelwa ho sebediswa.

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C:

20

MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA:

100

SA EXAM PAPERS